

B I L T E N 13/2011

UŽICE, decembar, 2011. godina

POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA UŽICE DOO“-UŽICE

- ecc. Jovan Mirosavljević, direktor**
- dipl. ing. Petar Joković, stručni saradnik za voćarstvo**
- dipl. ing. Miroslav Milivojević, stručni saradnik za stočarstvo**
- dipl. ing. Nebojša Đurić, stručni saradnik za stočarstvo**
- dipl. ing. Ljubodrag Pantelić, stručni saradnik za ratarstvo**
- dipl. ing. Milenko Gavrilović, stručni saradnik za zaštitu bilja**
- dipl. ing. Zorica Lazić, stručni saradnik za zaštitu bilja**
- dipl. ing. Milena Krković, stručni saradnik za zaštitu bilja**

Osnovna delatnost „Poljoprivredne stručne službe Užice“ iz Užica je pružanje saveta odabranim i ostalim domaćinstvima na području svoga rada , koja se ostvaruje kroz:

- predavanja**
- održavanje radionica**
- davanje saveta u Službi**
- davanje saveta telefonom**
- davanje saveta na imanjima zemljoradnika**
- davanje saveta putem lokalnih radija i televizije**
- davanje saveta putem biltena, plakata i brošura**
- postavljanje demonstracionih ogleda**
- održavanje poljoprivrednih izložbi –sajmova**
- pomoć zemljoradnicima oko upisa i obnove u Registru P.G.**
- blagovremeno upoznavanje P.G. sa pojedinim uredbama**
- upoznavanje P.G. sa načinom i vremenom podnošenja dokumentacije radi ostvarivanja sredstava po pojedinim uredbama.**

Telefoni /fax službe: 031/513-754, 516-266, E- mail: pssuzice@sbb.rs

Laktacija kod krava

Povećanje mlečnosti je najznačajnija fiziološka domestikacijska promena goveda. Laktacija je period rada mlečne žlezde od teljenja do zasušenja. Kod mlečnih rasa laktacija je produžena na 10 meseci, dok kod primitivnih rasa traje kraće. Dužina laktacije kod krava se razlikuje, pa se laktacije pri kontroli mlečnosti koriguju na standardnu laktaciju od 305 dana. Na tok laktacije utiču rasa, individualne karakteristike i veliki broj paragenetskih faktora. Laktacija započinje kolostralnim periodom, koji traje 7 dana. Nakon teljenja, proizvodnja mleka brzo raste u periodu

od 4 do 8 nedelja, kada se postiže najviša proizvodnja. Proizvodnja mleka se dalje održava duži period sa blagim padom. Do šestog meseca proizvodnja mleka se smanjuje 4-6%, a do kraja laktacije 10-13%. Sadržaj mlečne masti opada sa povećanjem količine mleka. Zasušenje je poželjno izvršiti 60 dana pre partusa. Kraj laktacije treba da bude praćen naglim padom proizvodnje mleka. Kod pojedinih krava visoko mlečnih rasa period lučenja mleka može da bude produžen do pred samo teljenje. U svakom slučaju, pri zasušenju treba smanjiti ishranu i napajanje, a mužu prekinutu naglo ili postepeno izostavljanjem jedne muže, što zavisi od individualnih osobina krave.

Nebojša Đurić , dipl.ing.

EVIDENCIJA TROŠKOVA I PRIHODA NA POLJOPRIVREDNIM GAZDINSTVIMA

Donošenje odluka na poljoprivrednim gazdinstvima treba da se zasniva na nekom obliku evidentiranja koji treba da kontroliše upotrebu resursa i da njima upravlja. Uspostavljanje jednog ovakvog sistema trebalo bi da nam da podatke o svemu onome što se dešavalo u predhodnom poslovnom periodu, ali i svemu onome što je planirano za sledeći proizvodni ciklus.

Osnovni razlozi vođenja evidencije na farmama su:

- Da se omogući poređenje sa predhodnim godinama i sa drugim sličnim gazdinstvima;
- Da se olakša planiranje budućih aktivnosti i donošenje pravih poslovnih odluka;

- Da se izmeri finansijski uspeh;

- Da se olakša dobijanje kredita kod poslovnih banaka i raznih fondova.

Da li će vođenje evidencije na nekom poljoprivrednom gazdinstvu biti od koristi pri donošenju odluka, zavisi i od tačnosti i vrste podataka koji su prikupljeni. Svako gazdinstvo je jedinstveno i specifično, kako u pogledu resursa kojima raspolaže, tako i u pogledu sposobnosti onoga ko donosi poslovne odluke. U praksi se često dešava da farmeri koji vode knjigovodstvo precene prihode svoje farme i podcene ukupne troškove (troškove proizvodnje i troškove života članova farme). U ovakvim situacijama sve odluke koje budu donete na osnovu ovih evidencija biće pogrešne i mogu ostaviti dugoročne posledice na poslovanje farme. Pogrešne odluke koje mogu biti donete na ovaj način se pre svega odnose na strukturu proizvodnje (pogrešan odabir linija proizvodnje) i neracionalno zaduživanje farmerovog biznisa. Značajna stavka u planiranju su I troškovi života članova porodičnog gazdinstva.

Vođenjem evidencije proizvođačima je umnogome olakšana priprema, donošenje, sprovođenje i analiziranje svih odluka na gazdinstvu koja se tiču organizacije posla. Svi rizici koji su karakteristični za poljoprivrednu proizvodnju mogu se uz dobru evidenciju svesti na razumnu meru. Uzroci ovih rizika se mogu podeliti na one koji su usko vezani sa samom prirodom poljoprivredne proizvodnje (uglavnom su biološkog karaktera i zavise od brojnih spoljnih faktora) i na poslovne rizike koji deluju u sprezi sa finansijskim rizicima. Svi ovi rizici određuju stepen do koga se jedno poljoprivredno gazdinstvo može zadužiti uzimanjem bankarskih i ostalih zajmova.

Bojana Nešić, dipl.ing.

ZIMSKA REZIDBA VOĆAKA (prvi deo)

Zimska rezidba voćaka se obavlja tokom mirovanja vegetacije. Rezidba jabučastog voća može da počne od decembra meseca pa traje do početka listanja, dok se početak rezidbe kostičavog voća pomera prema početku proleća. Razlog je velika osetljivost kostičavog voća na izmrzavanje, koja se ranijom rezidbom povećava.

Osnovni tipovi rezidbe

Zavisno od starosti voćnih zasada postoji:

- rezidba za formiranje uzgojnog oblika,
- rezidba u rodu i
- rezidba u cilju podmladjivanja voćnjaka.

Osnovni oblici krune:

U proizvodnji se najčešće sreću sledeći oblici krune:

-vaza	-vretenasti žbun
-piramida	-vitko vreteno
-poboljšana piramida	-žbun i dr.

Osnovna pravila rezidbe su:

-vertikalni položaj grane potencira jak prirast, ogoljavanje osnove letorasta i odlaganje radjanja,

-horizontalni položaj grane potencira aktiviranje i jači porast grančica iz pupoljaka sa gornje strane i u osnovi grane,

-najpravnomerniji porast grančica iz svih pupoljaka duž osnovne grane se javlja kada je grana povijena pod uglom od 45 stepeni prema horizontali,

-pri prekracivanju sadnice u prvoj godini po sadnji, potrebno je rez napraviti par milimetara iznad vrsnog pupoljka, blago ukoso na suprotnu od pupoljka,
-pri skracivanju grana na bocnu granicu treba voditi racuna da se ne ostavlja patrlj, vec da rez bude neposredno do grancice na koju se reze, stim da grancica obavezno bude sa donje strane grane koja se reze kako bi imala sto horizontalniji polozej i sirila krunu u stranu,

-u periodu formiranja krune treba ici na sto slabiju rezidbu a na jace povijanje grana, cime se ubrzava pocetak radjanja vocke,

-krzljavije vocke potrebno je jace rezati u cilju dobijanja jaceg vegetativnog prirasta,

-povijanjem grane na dole smanjuje se porast, a na gore se porast potencira,

-pri rezidbi treba ici na jacu rezidbu, odnosno krace grane pri vrhu krune, da se izbegne zasenjivanje donjih delova krune,

-kod bujnijih stabala preporucuje se sto poznija rezidba cime se smanjuje snaga rasta odstranjivanje većeg dela rezervnih materija,

-takodje i pri rezidbi bocnih grana na obrastajucoj grani treba voditi racuna da uvek budu duze grancice koje su pri osnovi grane, a sve krace prema vrhu,

-obzirom da su grane pri vrhu vocke dominantne u odnosu na bazalne, to je potrebno da ugao povijanja tih grana bude 60-70 stepeni, a bazalnih oko 45stepeni,

-sa starenjem vocaka intenzitet rezidbe jaca sve vise, radi potenciranja vegetativnog prirasta koji sa godinama opada.

Rezidba voćaka je samo jedna od neophodnih mera, pored obrade, đubrenja, zaštite od bolesti i štetočina i navodnjavanja zasada, koja može omogućiti redovno rađanje, visoke prinose i dobar kvalitet plodova.

Joković Petar, dipl. ing.

ZA USPEŠNU SETVU JARIH ŽITA URADITI PODEŠAVANJE I KONTROLU SEJALICE

Pojava praznih mesta, neujednačeno nicanje najčešća su posledica rada sa nepravilno podešenom sejalicom, kao i nepravilno rukovanje sejalicom u toku setve.

Da bi se tokom setve postigla željena količina isejanog semena, pre rada neophodno je proveriti preciznost mehanizma za regulisanje. Provera se može obaviti u mestu, ali je to bolje uraditi na parceli, i to pri onoj radnoj brzini kojom će se sejati (7-10 km/ha).

SETVENA PROBA

Ručicom za regulisanje količine setve, kazaljku treba postaviti na odgovarajući podeljak skale za željenu normu setve. Izmeri se odgovarajuća količina semena i naspe u sanduk sejalice, pri čemu treba voditi računa da sloj semena iznad setvenog aparata bude dublji od 10cm.

Setva se obavlja na dužini puta, koja se dobija kada se broj 100 podeli sa radnim zahvatom sejalice u metrima. Posle setve preostala količina semena se ispušta i izmeri. Razlika između ove i nasute je količina posejanog semena, koju množimo sa 100 da bi se dobila količina setve u kilogramima po hektaru. Ako se dobijena vrednost ne slaže sa zadatom, uređaj za doziranje treba regulisati .

Na njemu se popuste držeći šafovi, ne dirajući kazaljku, skala pomeri na vrednost da kazaljka pokaže broj koji odgovara dobijenoj količini setve prilikom provere. Šafove nakon toga pritegnuti, a ovako izbaždaren uređaj u toku setve uvek će ostvarivati tablične vrednosti iz upustva.

U brdskim rejonima, izbegavati setvu popreko na pravac pada i uspona parcele. Odstupanje u setvi zavisiće od veličine pada, parcele i vrste semena.

Pri poprečnoj setvi na nagibima dolazi do povećanog dotoka semena na strani sejalice koja je okrenuta prema padu što je zapaženo kod većine setvenih aparata.

Veliko nalepljivanje vlažne zemlje na točkove sejalice loše utiče na predviđenu raspodelu semena.

Na teškim zemljištima prednost imaju sejalice sa širim gumama. Ako je zakošavanje setvenih ulagača ulevo ili udesno primetno, nastaje neujednačeno održanje međurednih rastojanja po širini zahvata sejalice. Istovremeno, to dovodi do bržeg začepjavanja setvenih ulagača, jer se na njihovom izlaznom delu nakupi zemlja.

Do neujednačenog nicanja i pored usklađene količine i raspoređivanja semena može da dođe i zbog različite dubine unošenja semena u branični sloj. Izabranu, željenu dubinu sejanja treba tačno održavati, što se postiže podešavanjem pritisaka opruga ulagača.

Najmanje dva ulegača semena prate trag točkova traktora i zato pritisak opruga na ovim ulagačima treba da bude nešto veći.

Pred setvu treba proveriti sprovodnike semena(lule), moraju da budu celi i svi na broju, a opruge za pritiskanje ulagača iste snage, osim na tragu traktora, jednako nategnute.

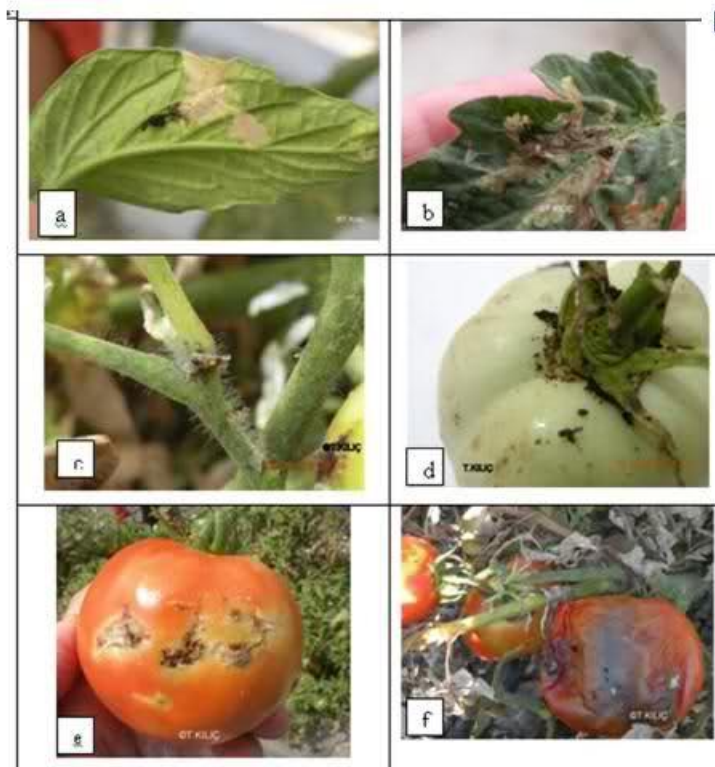
U setvi se obavezno koriste stabilizatorske poluge ili lanci da bi sejalica kruto pratila traktor.

Za kopiranje terena i održavanje zadate dubine komande hidraulike traktora moraju da budu u plivajućem položaju. Na uvratima i prilikom kretanja unazad setveni aparat treba obavezno isključivati i sejalicu preko hidraulike obavezno podići.

Ljubodrag Pantelić, dipl.ing.

Paradajzov moljac-Tuta absoluta

Od 2006.godine paradajzov moljac, poreklom iz Južne Americi, postaje značajna štetočina paradajza u Evropi. S obzirom da se paradajz uvozi iz južnih krajeva Evrope i da se štetočina širi aktivnim letom, velika je verovatnoća da će uskoro postati problem i u našoj zemlji.

To su mali leptiri raspona krila 8-10 mm. Osim naziva moljac ovu vrstu nazivaju paradajzov miner, zbog šteta-mina koje nanose na listovima i skrivenog načina života u minama. Osim šteta na listovima, najveći problem predstavljaju oštećeni plodovi koji gube ekonomsku vrednost. Imaju više generacija godišnje koje se međusobno prepliću, što umnogome otežava suzbijanje ovog insekta.

Teška je za suzbijanje. Jedan od razloga je brz razvoj rezistencije na insekticide zbog velikog broja generacija i velike brojnosti, a drugi razlog je skriveni način života koji čini insekte nedostupnim delovanju insekticida. Pošto hemijska sredstva nisu dovoljno efikasna primenjuju se integralne mere borbe: primena insekatskih mreža, pravljenje predulaza u plastenike i staklenike, postavljanje ventilatora i feromonskih klopke u predulaze, postavljanje feromonskih klopki za detekciju i izlovljavanje insekata.

Kod nas je identifikovana u okolini Vranja, i u Sremu. Sa obzirom na veliku reproduktivnu sposobnost i sposobnost širenja ove vrste, stručnjaci smatraju da će veoma brzo doći do masovnijeg širenja ove štetočine.

Zorica Lazić, dipl. ing.

GRINJA SPANAĆA -*Tyrophagus similis*

Obilna primena organskih đubriva u povrtarskoj proizvodnji naročito u zatvorenom prostoru ima dosta korisnih aspekata. U sistemu integralne zaštite bilja kada se teži smanjenju upotrebe pesticida, dolazi do povećanja populacija organizama kao što su neke vrste grinja, koji žive i hrane se organskom materijom. U našim uslovima proizvodnje spanaća u plastenicima, odnedavno se pojavila grinja *Tyrophagus similis*. Ova vrsta grinje je u svetu opisana i kao štetočina zelene salate i krastavca u plastenicima i staklenicima. Ona živi u zemljištu u plastenicima, a kada se zasnuje proizvodnja spanaća, grinje prelazi na mlade biljke i hrani se u osnovi lisne rozete. Na napadnutom lišću, kao posledica ishrane pojavljuju se rupice i deformacije različitog stepena. Biljke su deformisane, zaostaju u porastu, pa pored smanjenja prinosa, gube i tržišnu vrednost. Štete su utoliko veće ukoliko je spanać napadnut u ranijim fazama razvoja. Optimalna vlažnost za razvoj ove grinje je 90 do 100% uz temperaturu u rasponu od 10-35°C. Porastom temperature u proleće i tokom leta *T. similis* se povlači u zemlju i ne pravi značajne štete na povrću. Tokom letnjeg perioda se održava u zemljištu hraneći se organskom materijom (biljni ostaci, kompost, stajnjak i sl.).

Slika: Deformacije spanaća i veliki broj položenih jaja na licu i naličju lista

Ova vrsta je kod nas postala značajna štetočina spanaća u zaštićenom prostoru, naročito u hladnijim mesecima. Oštećenja se pojavljuju rano u proleće i kasno u jesen, pri umerenim temperaturama u zaštićenom prostoru.

T. similis predstavlja grinju zaobljenog tela, dužine od 0,5-0,8mm, sa izraženim dugim setama. Svi razvojni stadijumi su slični, razlikuju se samo u dimenzijama. Ima visok reproduktivni potencijal, a jaja su izdužena, svetložute boje i odlaže ih svuda po listu.

Naročito je ugrožena proizvodnja spanaća na zemljištu koje je bogato humusom. Živi na samoj vegetacionoj kupi i skrivena u deformacijama lica lista.

Strategija suzbijanja još uvek nije razvijena. Suzbijanje je otežano iz razloga što spanać predstavlja povrtarsku kulturu kratke vegetacije zbog čega je teško ispoštovati karencu. Često se mere suzbijanja preduzimaju onda kada su simptomi već vidljivi, ali su tada nedovoljno efikasne, kada je u pitanju spašavanje proizvodnje, jer su štete već nastale. Zbog toga insektoakaricide treba koristiti u ranim fazama razvoja biljaka (insektoakaricidi na bazi oksamila- zemljišna primena).

U plastenicima u kojima se pojavila navedena grinja preporučuje se tretiranje zemljišta sa Basamid granulatom (a.m. dazomet), koji deluje gasnom fazom na *T. similis*. Ova mera omogućuje neometano gajenje spanaća u narednom zimskom periodu.

Kao preventivna mera predlaže se kontrola prisustva i brojnosti grinja pre setve ili tokom klijanja spanaća, za šta se u nekim zemljama koriste tzv. hranidbeni mamci.

Sudeći po tome da je ova vrsta osjetljiva na visoke temperature, mere redovne dezinfekcije zemljišta vodenom parom ili solarizacijom bi dale dobre rezultate u smanjenju brojnosti grinje u zemljištu. Pri tome je neophodno obezbediti da temperatura bude iznad 35°C u trajanju od 5 sati. U borbi protiv ove grinje predlaže se i redukcija primene komposta i stajnjaka kao organskih đubriva.

Milenko Gavrilović, dipl. Ing.

Izdavač:

„POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA UŽICE“ DOO Užice

Tiraž: 300 primeraka